

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Dansk

Til elever, der læser og skriver på
dansk som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling B

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"

Løven lå i sin grotte.

Han lå der både dag og nat.

Man hørte kun små, trætte brøl fra ham.

- Han er syg, tænkte dyrene og havde ondt af ham.

De begyndte at gå ind i løvegrotten med små gaver.

Men ræven gik ikke derind.

Løven spurgte med blød stemme:

- Hvorfor kommer du ikke herind, min ven? Alle de andre har været her.

- Jeg ville komme, sagde ræven, men jeg så fodsporene og blev bange. Alle sporene fører ind i din grotte, men ingen spor fører ud af grotten. Derfor bliver jeg ude.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark

Svar Ja eller Nej på følgende spørgsmål om teksten:

Ja Nej

1. Var løven i sin grotte hele tiden?
2. Gik ræven ind til løven?
3. Gav ræven løven gaver?
4. Havde løven ædt de andre dyr?

Følgende spørgsmål besvares mundtligt:

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?
6. Tror du, at løven var syg? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?
7. Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?
8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

I varme områder er det ikke en god idé at gå og stikke fingrene ind i små huller i mure eller mellem sten. Man bør også ryste sine sko, hvis de har stået tomme i længere tid. Måske er de ikke tomme længere. For skorpioner kan ikke lide lys og gemmer sig i huler og andre mørke rum i løbet af dagen. Skorpioner lever i varme lande over hele jorden, men man ser dem sjældent.

Stikker sit bytte ihjel

Skorpioner kan være meget giftige, men det er de færreste arter, der har en gift, der er dødelig for os mennesker. De bliver mellem én og tyve centimeter lange afhængig af arten, men alle arter har en giftbrod på enden af halen. Når en skorpion skal dræbe sit bytte, bøjer den halen hen over ryggen og stikker byttet, som den holder fast med klørene. En bange skorpion snurrer hurtigt rundt for hele tiden at rette brodden mod fjenden.

Skorpionen jager store edderkopper og andre småkryb om natten. Den føler sig frem med klørene, tager fat i sit bytte og dræber det med sin giftbrod.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark

Svar Ja eller Nej på følgende spørgsmål om teksten:

Ja Nej

1. Kan skorpioner lide mørke?
2. Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?
3. Er alle skorpionarter lige store?
4. Fanger skorpionen sit bytte med kløerne?

Følgende spørgsmål besvares mundtligt:

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?
6. I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med kløerne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

Alle har brug for søvn, mennesker som dyr. Men hvorfor? Ikke engang forskere kender svaret. De ved heller ikke, hvad der sker, når vi sover. Men at vi har brug for at sove – det hersker der ingen tvivl om. Uden søvn dør vi.

Søvn er en slags hvile. Du mærker ikke, hvad der sker rundt om dig. Man kan på en måde sige, at du er bevidstløs, når du sover. Men ikke så dybt, at du ikke kan vækkes.

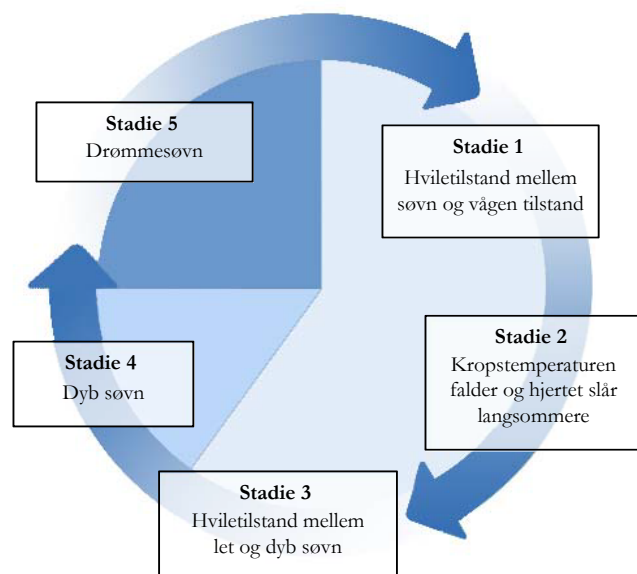
Søvnacykluser

Søvnen sker i regelmæssige cykluser, der er cirka 90 minutter lange. Hver søvnacyklus består af fem stadier, se figur 1 over søvnacyklussen.

Drømmesøvn og dyb søvn

Det femte stadium kaldes drømmesøvn. Her bevæger øjnene sig hurtigt og det er her, vi drømmer. Drømmesøvnen er overfladisk, det vil sige, at vi ikke sover så dybt. Drømmesøvnen gentages hver gang, der er gået halvanden time, og varer en fjerdedel af vores søvnperiode. Et andet stadium er den dybe søvn. Det er der, kroppen kommer sig, og vi bliver bedre til at lære nye ting. I den dybe søvn styrkes vores viden, så den lettere holdes fast i vores hukommelse.

Figur 1: Søvnacyklus

At indhente søvn

Hvis du er meget sent oppe en dag, kan du nemt tro, at du har brug for at sove dobbelt så meget den næste nat. Men sådan er det ikke. Kroppen er ret god til at erstatte tabt søvn. Når du sover for lidt, indhenter du det ved at sove dybere.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

Hvilke udsagn passer på det, der står om søvn i teksten og i figuren? Sæt et kryds i feltet ud for Ja eller Nej efter hvert udsagn.

Ja Nej

1. Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn
2. Under drømmesøvnen sover man overfladisk
3. Vi drømmer størstedelen af natten
4. Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen

Fortsæt sætningen ved at sætte et kryds i feltet ud for det svar, som du tror, er rigtigt. Du må kun sætte ét kryds.

5. Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...

- A har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.
- B kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.
- C må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.

Følgende spørgsmål besvares mundtligt:

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: